

TARIM MUHASEBESİ (ÜNİTE 12)

Ders Materyali:

1. Kılıç, O., 20195. Tarım Ekonomisi Ders Notları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi.
2. Dr. Ali Aras, Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ders Kitabı, 1988.
3. Orhan Sevilengül, Genel Muhasebe, 2000.

Bilanço Esasına Göre Defter Tutma (I.Sınıf Defter)

Tarım işletmelerinin vergilendirilmesinde kullanılan diğer bir yöntem bilanço esasına göre kazancın tespitidir. Bu yöntemde zirai kazanç, dönem sonu öz sermaye ile dönem başı öz sermaye arasındaki farktır.

Bilanço esasına göre zirai kazanç = Dönem sonu öz sermaye – Dönem başı öz sermaye şeklinde ifade edilir.

Bilanço esasına göre zirai kazancın tespitinde, işletme hesabı esasına göre defter tutmada da geçerli olan gelir ve giderlerle ilgili aynı hükümler uygulanır (GVK. m: 56,57,58).

Bilanço esasına göre defter tutan çiftçilerin, VUK'nun zorunlu kıldığı defterleri tutmaları ve gereken belgeleri düzenlemeleri gerekir. Bilanço esasına göre işletmenin bütün varlık, alacak ve borçları takip edilir. Bu durum işletme analizi için gerekli bütün bilgilerin bilanço esasına göre tutulan kayıtlardan alınmasına imkan vermektedir.

Bilanço esasına göre defter tutmanın en önemli avantajı, işletme analizi açısından ihtiyaç duyulan bütün bilgileri ihtiva etmesidir. Tarım işletmelerinin hangi yönetime göre defter tutacakları konusunda serbestlik getirilmesine karşılık, muhasebe işlemlerinin az olması nedeniyle işletmeler genellikle işletme hesabı esasına göre defter tutmaktadırlar.

Çift Taraflı Kayıt Yönteminin İşlevişi:

- 1).Her işlem en az iki hesaba yazılır. Bu hesaplardan biri borçlanırken, diğeri alacaklandırılır.
- 2).Borçlanan hesap tutarları ile alacakların hesap tutarları birbirine eşit olmalıdır.
- 3).Kullanılan hesapların borç tarafındaki hesapların toplam tutarı ile alacak tarafındaki alacak hesapların toplam tutarı eşit olmalıdır.

Örnek: Bir işletmeye 200 TL nakit para sermaye olarak konuluyor. 40 TL peşin para ile mal alınıyor ve 60 TL peşin para ile mal satılıyor. Bu işlemin kaydı aşağıdaki gibidir.

-----/.../2010 -----		
100 KASA HESABI	200	
500 SERMAYE		200
-----/.../2010 -----		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	40	
100 KASA HESABI		40
-----/.../2010 -----		
100 KASA HESABI	60	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		60
-----	-----	-----
Toplam	300	300

Bilanço Esasına Göre Defter Tutmanın Aşamaları

Hesap Planının Oluşturulması

Bilanço esasına göre defter tutma, işlemlerin karşılıklı hesaplara kaydedilmesi olduğu için, öncelikle kayıtlarda kullanılacak hesap planının belirlenmesi gerekmektedir. İşletmeler arasında uygulama birliğinin sağlanması ve karmaşıklığın giderilmesi amacıyla hesap planları standart hale getirilmiştir. Türkiye’de 1994 yılında kabul edilen tek düzen muhasebe sistemi gereği, bilanço esasına göre defter tutan işletmelerin kullanacakları hesapların adı ve hesap kodları aynı olmak zorundadır. Buna göre bütün işletmeler aynı hesap planını kullanırlar (**Ek 1: Hesap Planı**).

İşletmeler kendi iş alanlarına uygun bilgileri elde etmek amacıyla, her hesaba alt hesaplar açabilirler. Örneğin bir tarım işletmesinde üretimde kullanılacak girdiler, tek düzen hesap planına göre 150 ilk madde malzeme stok hesabında izlenir. Dolayısıyla işletme kullanacağı girdileri ayrı takip etmek isterse aşağıdaki şekilde alt hesaplar açabilir.

150 İLK MADDE MALZEME STOK HESABI

150.00 Gübre

150.00.000 Amonyum Nitrat

150.00.001 Amonyum sülfat

150.00.001 üre

.....

150.00.999 Diğer

150.01 Tohum

150.01.000 Buğday Tohumu

150.01.001 Mısır Tohumu

.....

150.01.999 Diğer

.....

150.99 Diğer

Tek düzen muhasebe sistemine göre tarım işletmelerinin için çoğunlukla kullanılabilecekleri hesaplara ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

A-BİLANÇO HESAPLARI

100 KASA HESABI:

150 İLK MADDE VE MALZEME STOK HESABI:

151 YARI MAMULLER- ÜRETİM HESABI:

152 MAMULLER HESABI:

250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI:

251 YER ALTI VE ÜSTÜ DÜZENLERİ:

252 BİNALAR HESABI:

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI:

254 TAŞITLAR HESABI:

255 DEMİRBAŞLAR HESABI:

256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI:

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-):

B-GELİR TABLOSU HESAPLARI

600 YURT İÇİ SATIŞLAR HESABI:

602 DİĞER GELİRLER HESABI:

620 SATILAN MAMUL MALİYETİ HESABI:

C-MALİYET HESAPLARI

Tek düzen muhasebe sisteminde maliyetler iki şekilde takip edilmektedir. Bunlardan birincisi 7/A seçeneği olarak adlandırılan ve maliyetleri işletmenin fonksiyonlarına (üretim, pazarlama, yönetim vb.) göre sınıflandırılan yöntemdir. İkincisi ise 7/B seçeneği olarak adlandırılan ve maliyetleri gider çeşitlerine (ham madde, işçilik, amortisman vb.) göre sınıflandırılan yöntemdir. Her iki yöntemle de alt hesaplar kullanılarak istenilen bilgilere ulaşılabilir. Maliyetlerin işletmenin fonksiyonlarına göre sınıflandırılmış olması halinde, analiz açısından daha pratik sonuçlar sağladığı için 7/a seçeneğinin kullanılması daha yararlıdır.

710 DİREKT İLK MADDE MALZEME GİDERLERİ HESABI:.

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERİ HESABI:

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI:

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI:

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI:

9.2.1.2. İşe Başlama Bilançosunun Düzenlenmesi

İşletmedeki varlıkların değerleri tespit edildikten sonra, muhasebe kayıtlarına temel oluşturacak olan işe başlama bilançosu düzenlenir. Bilanço, işletmenin belirli bir andaki finansal pozisyonunu gösteren finansal bir tablodur. Tek düzen muhasebe sisteminde bilanço, bir işletmenin belli bir anda sahip olduğu varlıklarla, bu varlıkların sağlandığı kaynakları bir düzen içerisinde gösteren mali bir tablo olarak tanımlanmıştır.

Bilançada, aktif toplamı ile pasif toplamı birbirine eşittir. Bu eşitlik aşağıdaki denkliklerle ifade edilir.

$$\text{Aktif} = \text{Pasif}$$

$$\text{Varlıklar} = \text{Kaynaklar}$$

$$\text{Varlıklar} = \text{Öz sermaye} + \text{Borçlar}$$

X tarım İşletmesinin 31.12.2010 Tarihli Bilançosu (TL)			
Aktif			Pasif
I.DÖNEN VARLIKLAR	I.YABANCI KAYNAKLAR
II.DURAN VARLIKLAR	II.ÖZ SERMAYE
AKTİF TOPLAMI	PASİF TOPLAMI

9.2.1.2.1. Bilanço İlkeleri

a). Varlıklara İlişkin İlkeler

b). Yabancı kaynaklara İlişkin İlkeler

c). Öz Kaynaklara İlişkin İlkeler